

Тема
Управління
активами малого
бізнесу

План

1. Сутність та структура активів малого бізнесу
2. Управління необоротним капіталом малого бізнесу
3. Управління нематеріальними активами бізнесу
4. Управління оборотним капіталом малого бізнесу

1. Сутність та структура активів малого бізнесу

Основний капітал

це засоби праці, які мають визначену вартість, функціонують у виробничому процесі тривалий час більше одного року або операційного циклу, не змінюючи при цьому своїх форм і розмірів, а свою вартість переносять на вартість готової продукції поступово, шляхом амортизаційних відрахувань.

Основні фонди підприємства поділяються на:

виробничі (активна та пасивна частина) - функціонують у сфері матеріального виробництва підприємства - беруть участь у виробничому процесі, переносять вартість ціну продукції та відтворюються за рахунок капітальних вкладень

невиробничі (фонди невикористовуваної сфери підприємства – елементи соціально-культурної інфраструктури на балансі підприємства, що безпосередньо не беруть участь у виробничому процесі та відновлюються за рахунок частини прибутку).

до необоротних активів
(основного капіталу)

відносять і
*довгострокові
фінансові інвестиції* –
фінансові вкладення в
розвиток інших
підприємств на період
більше одного року з
метою одержання
доходів (дивідендів,
відсотків), збільшення
власного капіталу й
інших вигод для
підприємства.

До них належать:

КОШТИ

фінансові
інвестиції
підприємства в
цінні папери

статутні
капітали інших
підприємств

У сучасних умовах господарювання невід'ємним видом активів підприємства є нематеріальні активи.

Нематеріальні активи

це немонетарний актив, що не має матеріальної форми, може бути ідентифікований і утримується підприємством з метою використання більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях або надання в оренду іншим особам.

Основною
категорією
управління в
малому
бізнесі є
управління
його
оборотний
капіталом.

Оборотний
капітал включає

*оборотні
фонди*

фонди обігу

Оборотні фонди

це частина виробничих фондів підприємства, яка повністю використовуються в операційному циклі виготовлення продукції і переносить свою вартість на вартість цієї продукції.

Оборотні фонди поділяються на ряд груп:

1. Виробничі запаси

- (предмети праці, які ще не залучені у виробничий процес і знаходяться на складах підприємства у вигляді запасів).

2. Незавершене виробництво

- (предмети праці, які ввійшли в процес виробництва, але ще не пройшли весь технологічний цикл).

3. Витрати майбутніх періодів

- (витрати на підготовку та освоєння нової продукції, що мають місце в даний період, але будуть погашені в майбутньому).

Поруч з оборотними фондами існують фонди обігу, тобто ті, які функціонують у сфері обігу (реалізації продукції).

До них відносяться:

1. Готова продукція на складах підприємства.

2. Готова продукція, яка відвантажена і знаходиться в дорозі.

3. Грошові кошти на розрахунковому та інших рахунках.

4. Грошові кошти у незавершених розрахунках (*дебіторська заборгованість*).

5. Готівка в касі.

Оборотний капітал поділяється на нормовані і ненормовані.

До нормованих належать всі оборотні фонди та готова продукція на складах підприємства.

До ненормованих відносяться відвантажена готова продукція (дебіторська заборгованість) та готівкові і безготівкові грошові кошти підприємства.

2. Управління основними засобами малого бізнесу

Управління основними засобами малого бізнесу в господарській практиці полягає в оцінці і виявленні внутрішніх резервів поліпшення структури основних засобів і підвищення ефективності їх використання.

Питання управління основними засобами має значний вплив та визначає ефективність діяльності виробничого бізнесу, тоді як посередницький та консультативний не відчуває тісної залежності між основними засобами та результативністю діяльності.

Завданнями фінансового управління основними засобами є:

- дослідження динаміки, складу і структури основних засобів;
- оцінка забезпеченості бізнесу необхідними основними засобами;
- впорядкування руху основних засобів і темпів їх оновлення;
- пошук оптимальних джерел фінансування відтворення основних засобів;
- вивчення технічного стану основних засобів;
- розробка конкретних заходів щодо залучення в оборот виявлених резервів поліпшення структури основних засобів і підвищення інтенсивності їх використання.

За П(С)БО 7

об'єкт основних засобів

це завершений пристрій із усіма пристосуваннями та приладами до нього; конструктивно відособлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій; відособлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів одного або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристрої, приналежності, керування і єдиний фундамент, внаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс – певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно.

Для забезпечення контролю за станом і рухом основних засобів кожному об'єкту в момент його введення в експлуатацію привласнюється *інвентарний номер*, що проставляється на об'єкті стійкою фарбою і зберігається за ним протягом усього терміну його використання.

Крім витрат на придбання основних засобів більшість підприємств несуть додаткові витрати на їх відновлення та поліпшення.

Відтворення - процес поновлення або збільшення вартості зношених і застарілих основних засобів в натуральному і вартісному вираженні. В практиці зустрічається *просте і розширене* відтворення, а також, у разі відсутності управлінських дій, спрямованих на покращення стану основних засобів – *звужене*. Вони мають назву **режими відтворення**.

Просте відтворення

- відшкодування основних засобів за вартістю і натуральними показниками до колишнього рівня (капітальний ремонт, заміна).

Розширене відтворення

- відшкодування основних засобів за вартістю і натуральними показниками з приростом за всіма параметрами (нове будівництво, модернізація, технічне переозброєння).

Звужене відтворення

- процес руйнування, продажу, виведення зі складу основних засобів, яке може бути спричинене суб'єктивними та об'єктивними факторами.

Розрізняють такі види відтворення:

реконструкція

- повне або часткове переобладнання виробничих цехів, об'єктів основного і допоміжного призначення без розширення їх площ, але із заміною морально застарілого або зношеного обладнання;

технічне переозброєння

- підвищення технічного рівня окремих дільниць виробництва і агрегатів за рахунок впровадження нової техніки, технологій, автоматизації, механізації та інформатизації виробництва;

модернізація

- вдосконалення наявного обладнання за рахунок внесення різних змін в його конструкцію (установка приладів, пристосувань, автоматизація та ін.).

Обмеженість фінансових ресурсів малого бізнесу часто призводить до того, що весь процес відтворення закінчується періодичним ремонтом:

ПОТОЧНИЙ

- усунення дрібних несправностей, заміна окремих деталей обладнання;

середній

- більш складний (часткове розбирання обладнання, заміна вузлів, наладка та регулювання, ремонт стін, перекриття, дверей в будівлях);

капітальний

- проводиться по всьому обладнанню або площам цеху або підприємства, відтворення основних фондів з нуля від проектування до введення в експлуатацію.

На рівень і динаміку ефективності
використання основних фондів
впливають численні *фактори*:

особливості сировинної бази

форми організації та розміщення виробництва

організаційно-економічний механізм

науково-технічний прогрес

Згідно П(С)БО 7 амортизація

це систематичний розподіл вартості основних засобів, що амортизується, протягом терміну їх корисного використання (експлуатації).

Ліквідаційна вартість

також є очікуваною та дорівнює сумі грошових коштів або вартості інших активів, що підприємство очікує одержати від реалізації (ліквідації) основних засобів після закінчення терміну їх корисного використання, за винятком витрат, пов'язаних із продажем (ліквідацією).

Характеристика методів амортизації основних засобів

Метод амортизації	Суть	Порядок нарахування	Формула
Прямолінійний метод	Вартість об'єкта основних засобів рівномірно списується на протязі строку його використання. Цей метод найбільш доцільно застосовувати для пасивної частини основних фондів: будівель, споруд та їх структурних компонентів, меблів	Річна сума амортизації визначається шляхом розподілу вартості, що амортизується, на очікуваний термін корисного використання	де $B_{\text{ПЕРВ}}$ – первісна вартість, грн.; $B_{\text{ЛІКВ}}$ – ліквідаційна вартість, грн.; $T_{\text{К.В.}}$ – термін корисного використання, років або одиниць продукції. $AB = \frac{B_{\text{перв}} - B_{\text{лікв}}}{T_{\text{к.в.}}}, \text{грн.},$
Метод зменшення залишкової вартості	На початку експлуатації основних виробничих фондів суми нарахованої амортизації значно перевершують амортизаційні суми, нараховані на кінець терміна служби об'єкта. Застосовують для тих засобів, які схильні до впливу швидкого морального зносу внаслідок науково-технічного прогресу (комп'ютери, принтери, ксерокси, та інша електроніка).	Річна сума амортизації визначається шляхом множення залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації. Річна норма дорівнює різниці між одиницею та результатом витягу кореня в ступені, рівного кількості років корисного використання об'єкта, з результату ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість.	$A_p = B_{\text{ЗАЛ}} \times Na_p$, грн., де A_p – річна сума амортизації, грн.; $B_{\text{ЗАЛ}}$ – залишкова вартість об'єкта основних засобів на початок року або первісна вартість на дату початку нарахування амортизації, грн.; Na_p – річна норма амортизації, %; n – кількість років корисного використання об'єкта, років. $Na_p = (1 - \sqrt[n]{\frac{B_{\text{лікв}}}{B_{\text{перв}}}}) \times 100$

Метод прискореного зменшення залишкової вартості	Метод застосовують у разі, якщо планують, що ефективність об'єкта основних засобів на початок експлуатації буде набагато вищою, ніж на кінець експлуатації, та якщо витрати на обслуговування в процесі експлуатації значно зростуть.	Річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, що визначається виходячи з терміну корисного використання об'єкта і подвоюється.	$A_p = 2 \times Ha_p \times B_{зал} \%$ де Текс. – кількість років експлуатації, %; $Ha_t = \frac{1}{Текс.} \times 100,$
Кумулятивний метод	Метод списання вартості по сумі кількості років. Полягає в тому, що значна частка амортизаційних відрахувань накопичується протягом перших років експлуатації	Річна сума амортизації визначається як добуток вартості, що амортизується, і кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується шляхом ділення кількості років, що залишаються до завершення очікуваного терміну використання об'єкта, на суму числа років його корисного використання. Тобто, додаються числові значення років служби об'єкта основних фондів; наприклад, при чотирьохрічному терміні використання: 1+2+3+4=10 – кумулятивне число. Утворюються дробі типу 1/10, 2/10,...4/10, які розміщуються у зворотньому порядку: 4/10, 3/10, 2/10, 1/10 – кумулятивні коефіцієнти (K _{кум}).	$A = K_{\text{кум}} \times (B_{\text{перв}} - B_{\text{лікв}}).$ K _{кум} -кумулятивний коефіцієнт
Виробничий метод	Цей метод базується на тому, що амортизація є тільки результатом експлуатації об'єкта основних засобів, і термін часу не відіграє ніякої ролі в процесі нарахування. Найбільш доцільно використовувати даний метод по відношенню до транспортних засобів	Місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) і виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка обчислюється розподілом вартості, що амортизується, на загальний обсяг виробництва, натуральних одиниць.	$A = N \times Ac_{\text{вир}}$ де А – амортизаційні відрахування, грн.; N – фактичний річний обсяг продукції (робіт, послуг); N _{заг. розр.} – загальний розрахунковий обсяг виробництва, натуральних одиниць. $Ac_{\text{вир}} = \frac{B_{\text{перв}} - B_{\text{лікв}}}{N_{\text{заг. розр.}}},$

Загальні показники використання основних фондів поділяються на 4 основні групи:

I. Показники, що характеризують технічний стан основних виробничих фондів.

Коефіцієнт зносу ($K_{зн}$).

$$K_{оновл} = \frac{B_{зн}}{B_{кр}}$$

де $B_{зн}$ – вартість зносу основних фондів за певний період, грн.;

$B_{кр.}$ – вартість основних фондів на кінець періоду (року), грн.

Показує, яка частка вартості основних фондів вже перенесена на вартість готової продукції інакше кажучи, характеризує ступінь зносу основних фондів:

Коефіцієнт придатності ($K_{прид}$)

$$K_{прид} = \frac{B_{зал}}{B_{кр}}$$

де $B_{зал}$ – залишкова вартість основних фондів, грн.

характеризує ступінь придатності основних фондів до експлуатації і визначається:

Шкала експертних оцінок технічного стану машин і обладнання на базі коефіцієнта зносу

Оцінка стану основних засобів	Характеристика технічного стану	Коефіцієнт зносу, %
Нове	Нове, встановлене, обладнання ще не експлуатувалося, знаходиться у відмінному стані	До 5
Дуже добрий стан	Практично нове обладнання, було в нетривалому використанні, не потребує ремонту	До 15
Добрий стан	Будо в використанні, добре відремонтоване та реконструйоване, у відмінному стані	До 35
Задовільний стан	Було у використанні, потребує незначного ремонту або заміни окремих частин	До 60
Умовно придатне	Експлуатоване та придатне до подальшого використання за умови значного ремонту або заміни головних частин	До 80
Незадовільне	Експлуатоване, потребує капітального ремонту і заміни основних агрегатів	До 90
Непридатне до використання	Обладнання, яке не має подальших перспектив відтворення брухт	До 100

II. Показники руху основних засобів

Коефіцієнт оновлення. ($K_{\text{оновл}}$)

$$K_{\text{оновл}} = \frac{B_{\text{вв}}}{B_{\text{кр}}}$$

де $B_{\text{вв}}$ – вартість введених основних фондів за певний період (рік), грн;

$B_{\text{кр}}$ – вартість основних фондів на кінець періоду (року), грн.

характеризує інтенсивність введення в дію нових виробничих потужностей:

Коефіцієнт вибуття ($K_{\text{виб}}$)

$$K_{\text{виб}} = \frac{B_{\text{виб}}}{B_{\text{пр}}}$$

де $B_{\text{виб}}$ – вартість ліквідованих основних фондів за певний період, грн.;

$B_{\text{пр}}$ – вартість основних фондів на початок періоду (року), грн.

характеризує інтенсивність вибуття основних фондів упродовж розрахункового періоду:

III. Показники, що характеризують забезпеченість підприємства основними засобами.

Фондооснащеність ($\Phi_{осн}$)

$$\Phi_{осн} = \frac{B_{ср}}{A_{обл}}$$

де $B_{ср}$ – середньорічна вартість основних виробничих фондів підприємства, грн.;

$A_{обл}$ – облікова кількість устаткування, що має найбільшу питому вагу на підприємстві, одиниць.

показує яка частина вартості основних фондів припадає на одиницю основного устаткування:

Фондоозброєність ($\Phi_{озбр}$)

$$\Phi_{озбр} = \frac{B_{ср}}{Ч_{срр}}$$

де $Ч_{срр}$ – середньо-спискова чисельність ПВП, чол.

характеризує ступінь озброєності фондами одного працівника і показує, яка частка загальної вартості основних фондів підприємства припадає на одного середньооблікового працівника

IV. Показники, що характеризують ефективність використання основних виробничих фондів підприємства.

Фондовіддача (Фв)

$$\Phi_{\text{в}} = \frac{ВП(ВД)}{B_{\text{ср}}}$$

де ВП – обсяг товарної (валової, чистої) продукції (валового доходу) підприємства за рік, грн.

показує, яка частка випущеної продукції (валового доходу) припадає на 1 грн. вартості основних виробничих фондів

Фондомісткість (фондоємність)

$$\Phi_{\text{м}} = \frac{B_{\text{ср}}}{ВП(ВД)}$$

обернений показник до фондівіддачі ($\Phi_{\text{м}}$).
Характеризує, яка частка вартості основних виробничих фондів припадає на 1 грн. випущеної продукції (валового доходу) підприємства

Рентабельність основних виробничих фондів ($R_{\text{оф}}$)

$$R_{\text{оф}} = \frac{\Pi}{B_{\text{ср}}} \times 100$$

де Π –прибуток підприємства, грн.

показує, яку частку прибутку (Π) отримує підприємство від використання 1 грн. середньорічної вартості фондів ($B_{\text{ср}}$)

Крім перерахованих вище є ще ряд напрямків підвищення ефективності використання основних фондів:

- підвищення якості сировини, збільшення вмісту в ньому корисних речовин;
- зниження втрат сировини при збиранні, транспортуванні і зберіганні, його раціональне витрачання в процесі переробки;
- впровадження у виробництво досягнень науково-технічного прогресу, і в першу чергу безвідходних, маловідходних та ресурсозберігаючих технологій;
- заміна застарілого обладнання на нове, більш продуктивне і економічне;
- підвищення рівня концентрації виробництва до оптимальних розмірів. За законом концентрації виробництва з подвоєнням його обсягів вартість основних фондів зростає лише в півтора рази, що знижує показник фондомісткості виробництва;
- оптимізація рівня спеціалізації і кооперування виробництва, що дозволяє більш ефективно використовувати об'єкти допоміжного виробництва.

3. Управління нематеріальними активами бізнесу

Методологічні засади формування фінансовому менеджменті інформації про нематеріальні активи та її розкриття у фінансовій звітності регламентуються П(С)БО 8 “Нематеріальні активи”.

До групи нематеріальних активів відносять сукупність однотипних за призначенням та умовами використання нематеріальних активів, це:

дослідження

- заплановані підприємством дослідження, які проводяться ним уперше з метою отримання і освоєння нових наукових і технічних знань;

розробка

- застосування підприємством результатів досліджень та інших знань для планування і проектування нових або значно вдосконалених матеріалів, приладів, продуктів, процесів, систем або послуг до початку їх серійного виробництва чи використання.

До нематеріальних активів також відносять майно, яке одночасно відповідає таким умовам:

а) об'єкт здатний приносити організації економічні вигоди в майбутньому, зокрема, об'єкт призначений для використання у виробництві продукції, при виконанні робіт чи наданні послуг, для управлінських потреб організації чи для використання в діяльності, спрямованій на досягнення цілей створення некомерційної організації (в тому числі у підприємницькій діяльності, яка здійснюється відповідно до законодавства);

б) організація має право на отримання економічних вигід, які даний об'єкт здатний приносити в майбутньому, а також є обмеження доступу інших осіб до таких економічних вигод (далі – контроль над об'єктом);

в) можливість виділення або відділення (ідентифікації) об'єкта від інших активів;

г) об'єкт призначений для використання протягом тривалого часу, тобто строку корисного використання, тривалістю понад 12 місяців або звичайного операційного циклу, якщо він перевищує 12 місяців;

д) організацією не передбачається продаж об'єкта протягом 12 місяців, або звичайного операційного циклу, якщо він перевищує 12 місяців;

е) фактична (первісна) вартість об'єкта може бути достовірно визначена;

ж) відсутність у об'єкта матеріально-речової форми.

Управління нематеріальними активами здійснюється щодо кожного об'єкта за такими групами:

- права користування природними ресурсами (право користування надрами, іншими ресурсами природного середовища, геологічною та іншою інформацією про природне середовище тощо);
- права користування майном (право користування земельною ділянкою, будівлею, право на оренду приміщень тощо);
- права на комерційні позначення (права на торговельні марки (знаки для товарів і послуг), комерційні (фірмові) найменування);
- права на об'єкти промислової власності (право на винахід, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, компонування (топографії) інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, у тому числі ноу-хау, захист від недобросовісної конкуренції);
- авторське право і суміжні із ним права, право на літературні, художні, музичні твори, комп'ютерні програми, програми для електронно-обчислювальних машин, компіляції даних (бази даних), виконання фонограм, відеограм, передачі (програми) організацій мовлення;
- інші нематеріальні активи (право на проведення діяльності, використання економічних та інших привілеїв) .

Документи, що підтверджують наявність матеріальних активів на фірмі

Найменування нематеріальних активів	Документи, що підтверджують наявність НМА
Виключне право патентовласника на винахід, промисловий зразок, корисну модель	Патент, виданий держпатентом (якщо НМА створений на підприємстві)
Виключне авторське право на програми для ЕОМ, бази даних	Акт вводу НМА в експлуатацію або свідоцтво про реєстрацію права на даний НМА. Договір та первинні документи, що підтверджують передачу НМА (у разі придбання підприємством виключних прав на даний НМА).
Майнове право автора або іншого правовласника на топології інтегральних мікросхем	Свідоцтво про реєстрацію прав. Договір і первинні документи, що підтверджують передачу НМА, якщо підприємство придбало виключні права на даний НМА.
Виключне право власника на товарний знак та знак обслуговування, найменування місця виходу товару	Свідоцтво. Договір та первинні документи, що підтверджують передачу НМА (у разі придбання підприємством виключних прав на даний НМА).
Виключне право патентовласника на селекційні дослідження	Патент. Договір та виключна ліцензія (у разі придбання підприємством виключних прав на даний НМА).
Ділова репутація підприємства та організаційні витрати (витрати, пов'язані з освітою юридичної особи, визнані у відповідності із статутними документами частиною внеску засновників в статутний капітал)	Документи, що підтверджують придбання підприємства як майнового комплексу і дозволяють визначити вартість ділової репутації (вартість НМА). Статутні документи підприємства, копії первинних документів, представлені засновникам та підтверджуючи виробничі витрати.

У ході свого формування нематеріальні активи структурно можна розділити на три групи

невіддільні від юридичної особи

- (клієнтська база, наявність кваліфікованого персоналу, переваги місця розташування, репутація підприємства, тощо)

невіддільні від фізичної особи

- (репутація робітників і власників компанії, професійні якості особистостей та інше);

віддільні від юридичної особи

- (торгові марки і знаки, технічні бібліотеки, ліцензії, патенти, права пов'язані із землекористуванням та інше).

З предметної та правової сторони комерційну таємницю (ноу-хау), характеризують такі ознаки:

а) комерційна таємниця не відноситься до державних;

б) до комерційної таємниці не відносяться статут та інші установчі документи підприємства, відомості, що подаються за формами звітності про фінансово-господарську діяльності, та інші відомості, які не можуть становити комерційну таємницю;

в) під комерційною таємницею, крім науково-технічних рішень, розуміють також знання нетехнічного характеру, які в рамках існуючих правових можливостей не охороняються;

г) для комерційної таємниці, що має науково-технічний характер, не має значення його рівень. Це можуть бути як найпростіші технічні рішення, так і рішення, на які їх власник міг би отримати патент на винахід, але вважав за краще зберегти це рішення в таємниці;

д) комерційна таємниця не захищається патентними документами на національному або міжнародному рівнях. В іншому випадку, в силу обов'язкового опублікування заявочних матеріалів, патентних описів, ця інформація стає загальнодоступною і перестає бути комерційною таємницею за визначенням;

е) комерційна таємниця є секретом виробництва, що передбачає конфіденційний режим її використання.

ж) ознакою комерційної таємниці є "відсутність вільного доступу на законній підставі" до інформації, що становить комерційну таємницю.

Гудвіл (від англ.
Goodwill – дослівно
“добра воля, добре
прагнення”)

ПОНЯТТЯ

використовується в
області господарської
реклами. Гудвіл може
ставитися до
підприємства, фірмі,
послуг, виробам. В
економічній сфері гудвіл
сприяє підвищенню
якості виробів, сервісу,
поліпшенню відносин
між партнерами.

Факторами, що
визначають гудвіл, є:

ефективність діяльності

висока
кредитоспроможність

першокласні кадри

культура обслуговування

порядність керівництва

Практичне ж використання нематеріальних активів в економічному обороті підприємств, оцінювання результатів інтелектуальної праці, інтелектуальної власності дає можливість сучасному підприємству:

- змінити структуру свого виробничого капіталу за рахунок збільшення частки нематеріальних активів у вартості нової продукції і послуг, збільшивши їх наукоємність, що може привести до підвищення вартості продукту та зіграє певне значення для конкурентної здатності продукції і послуг;

- економічно ефективно і раціонально використовувати незадіяні нематеріальні активи, якими все ще володіють багато підприємств, фірм.

4. Управління оборотним капіталом малого бізнесу

Функціонування та розвиток бізнесу напряду залежить від наявності оборотного капіталу для забезпечення безперебійного процесу виробництва і реалізації продукції. У разі дефіциту оборотних коштів суб'єкти підприємництва не можуть здійснювати господарську діяльність: перебуваючи в постійному русі і здійснюючи безперервний кругообіг, вони забезпечують відтворювальний процес. Гудвіл може ставитися до підприємства, фірмі, послуг, виробам. В економічній сфері гудвіл сприяє підвищенню якості виробів, сервісу, поліпшенню відносин між партнерами.

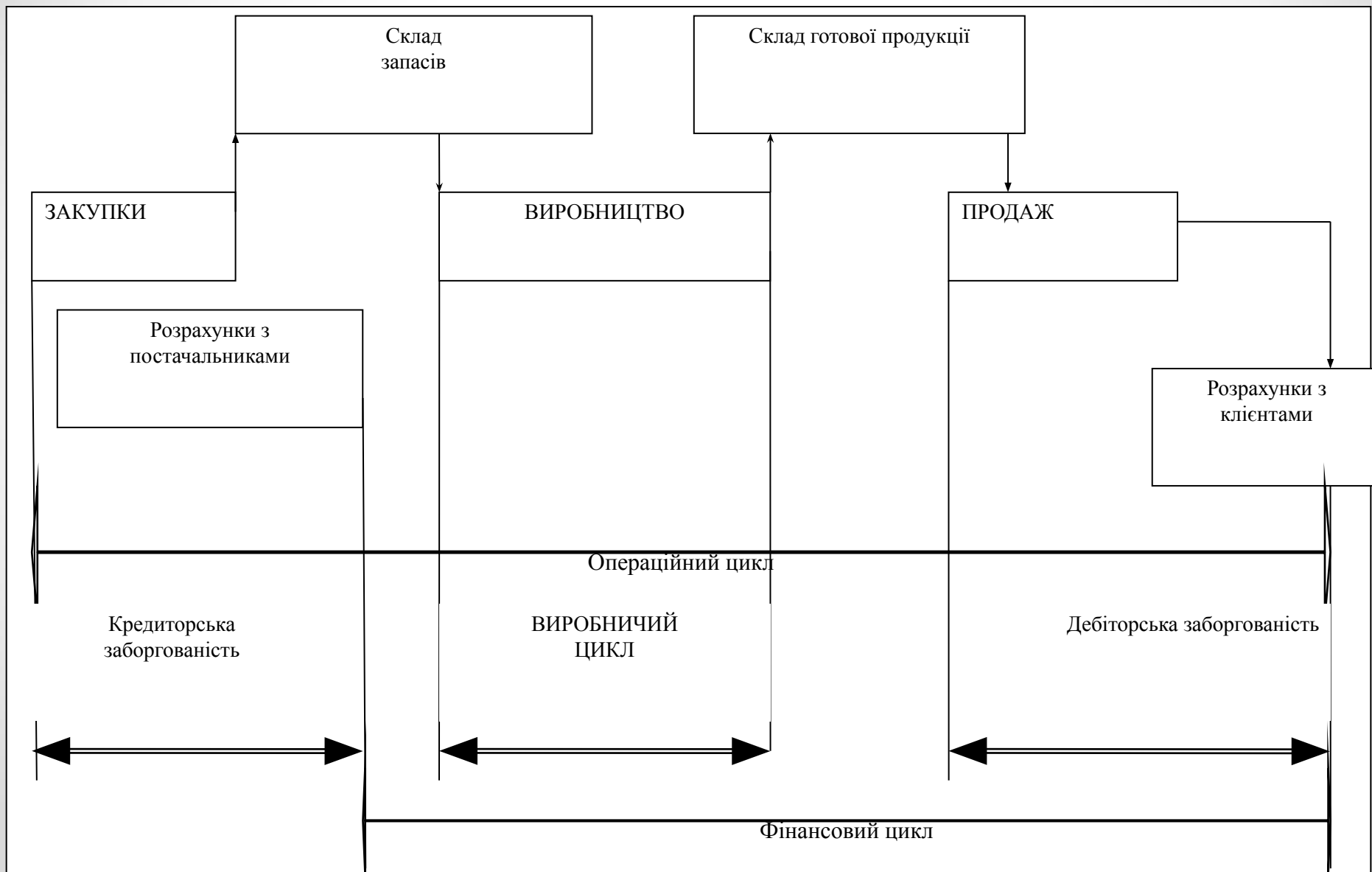
На першій стадії кругообігу формується оборотний капітал (за рахунок кредиторської заборгованості) необхідний для одержання запасів, які є основою безперервного технологічного процесу.

Друга стадія (безпосередньо виробництво) увазі вкладення в незавершене виробництво, напівфабрикати, витрати майбутніх періодів. На стадії реалізації продукції оборотні кошти через дебіторську заборгованість переходять у грошову форму та розпочинають новий цикл.

Схема руху оборотного капіталу

Структура операційного циклу

Управління оборотним капіталом

сукупність методів та інструментів,
що забезпечують адекватне
поточному етапу розвитку
підприємства, формування
виробничого, кредитного та
фінансового циклів з прийнятним
рівнем ризику втрати ліквідності і
відповідних йому рівню
рентабельності

В теорії ефективного управління фінансами

запаси, як правило, фінансуються за
рахунок частини статутного капіталу,
нерозподіленого прибутку,
кредиторської заборгованості,
резервного капіталу а також – позик;

дебіторська заборгованість – за
рахунок кредиторської;

грошові кошти поповнюються за
рахунок частини статутного капіталу,
нерозподіленого прибутку позик та
кредиторської заборгованості.

Застосування підходів до управління оборотними активами

Підхід	Реалізація на практиці	Співвідношення дохідності та ризику
Запаси		
Консервативний	Формування завищеного обсягу страхових і резервних запасів на випадок перебоїв з поставками та інших форс-мажорних обставин.	Великі втрати на зберіганні запасів і відволікання коштів з обороту, як наслідок, зниження прибутковості. Рівень ризику зупинки виробництва - мінімальний.
Помірний	Формування резервів на випадок типових збоїв.	Середня прибутковість. Середній ризик.
Агресивний	Мінімум запасів, поставки «точно в строк».	Максимальна прибутковість, але найменші збої загрожують зупинкою (затримкою) виробництва.
Дебіторська заборгованість		
Консервативний	Жорстка політика надання кредиту та інкасації заборгованості, мінімальна відстрочка платежу, робота тільки з надійними клієнтами.	Мінімальні втрати від утворення безнадійної заборгованості і затримки оплати, але рівень продажів і конкурентоспроможність невеликі.
Помірний	Надання середньоринкових (стандартних) умов поставки та оплати.	Середня прибутковість. Середній ризик.
Агресивний	Велика відстрочка, гнучка політика кредитування.	Великий обсяг продажів за цінами вище середньоринкових, але також висока ймовірність появи простроченої дебіторської заборгованості

Грошові кошти

Консервативний	Зберігання великого страхового залишку грошових коштів на рахунках.	Можливість вчасно здійснювати плановані платежі навіть при тимчасових проблемах з інкасацією може призвести до їх знецінення.
Помірний	Формування порівняно невеликих страхових резервів, інвестування тільки в самі надійні цінні папери.	Середня прибутковість. Середній ризик.
Агресивний	Зберігання мінімального залишку грошових коштів, вкладення вільних грошових коштів у високоліквідні цінні папери.	Підприємство ризикує не розплатитися по термінових зобов'язаннях або понести втрати через залучення незапланованого короткострокового фінансування.

4.2. Управління запасами

Основною ознакою групування запасів є їх види, що виділені в П(С)БО 9:

- сировина, основні і допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб;
- незавершене виробництво у виді незакінчених обробкою і зборкою деталей, вузлів, виробів і незакінчених технологічних процесів;
- виготовлена на підприємстві готова продукція, що відповідає технічним і якісним характеристикам даного виду продукції і призначена для наступного продажу;
- товари у виді матеріальних цінностей, що придбаються з метою подальшого продажу;
- малоцінні та швидкозношувані предмети – засоби праці, що використовуються протягом періоду, який не перевищує один рік або операційний цикл (якщо він більший за рік);
- поточні біологічні активи, якщо вони використовуються у виді запасів.

Товарно-матеріальні запаси (ТМЗ) сировини й матеріалів нормуються з врахуванням наступного виду запасів:

Транспортний запас

- необхідний тому, що час руху платіжних документів і вантажів не збігається. У випадку, якщо постачальник перебуває на далекій відстані, платіжні документи на сировину прибувають і оплачуються підприємством раніше, ніж надходить вантаж.

Підготовчий запас

- це час для прийняття, розвантаження, сортування, складування матеріалів. Визначається на основі хронометражу або на підставі звітних даних попереднього періоду.

Поточний запас

- залежить від частоти та рівномірності поставок матеріалів, рівномірності їх споживання у виробництві. Що частіше вони надходять на адресу споживача, то меншим буде поточний запас.

Страховий запас

- створюється з метою попередження можливих збоїв у постачанні. Норма оборотних коштів на страховий запас встановлюється, як правило, у межах 50% поточного запасу або визначається аналітичними розрахунками.

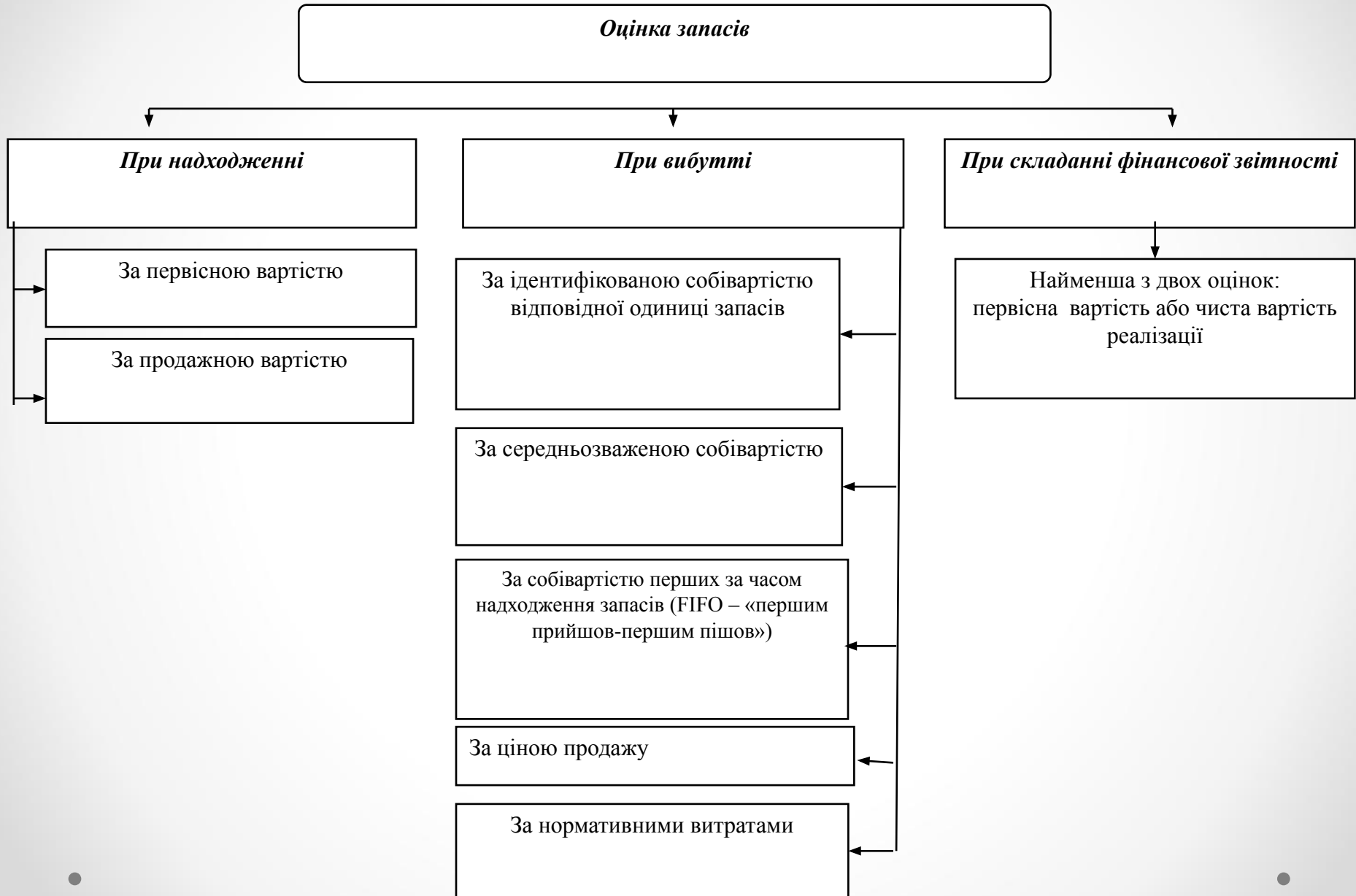
Технологічний запас

- Він включає час на підготовчі операції, якщо вони не є складовою частиною виробничого циклу. Норма технологічного запасу визначається конкретними умовами роботи кожного підприємства і тривалістю підготовчих операцій.

Оприбуткування запасів здійснюється за первісною вартістю, яка складається з наступних елементів:

- суми, що сплачується відповідно до договору постачальнику;
- суми ввізного мита;
- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, що не відшкодовуються;
- витрати на заготівлю, вантажно-розвантажувальні роботи, транспортування запасів до місця їх використання, включаючи витрати на страхування перевезень;
- інші витрати, що безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, придатного до використання в запланованих цілях.

Види оцінок запасів на етапах їх руху

Виробничі запаси та товари оприбутковують на підставі супровідних документів постачальників, які можна розділити на три групи:

1. Товарні (матеріальні) документи

- засвідчують кількість і якість запасів. До таких документів відносяться накладні, товарно-транспортні накладні, ярлики, сертифікати якості, довідки про результати лабораторних аналізів і ін.

2. Транспортні документи

- підтверджують факт відправлення та транспортування вантажу і служать підставою для його одержання і пред'явлення претензій транспортної організації при нестачі або псування вантажу.

3. Розрахункові документи

- є підставою для перерахування платежу постачальникам запасів. Вид розрахункового документа залежить від форми безготівкових розрахунків, що застосовується: рахунок на оплату, платіжна вимога-доручення, платіжна вимога.

4.2. Управління дебіторською заборгованістю

Поточну дебіторську заборгованість поділяють на наступні види:

1. Векселі одержані;

2. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги;

3. Дебіторська заборгованість за розрахунками(- з бюджетом;- за виданими авансами;- за нарахованими доходами; - з підзвітними особами).

3. Інша поточна дебіторська заборгованість.

За можливістю погашення виділяють:

- нормальну
дебіторську
заборгованість

- щодо якої існує впевненість у погашенні її боржником;

- сумнівну
дебіторську
заборгованість

- щодо якої існує невпевненість у погашенні її боржником;

- безнадійну
дебіторську
заборгованість

- щодо якої існує впевненість у її непогашенні боржником (недостатність майна у боржника при визначенні його банкрутом, форс-мажорні обставини) або за якою термін позовної давності минув.

Дебіторська заборгованість характеризується чотирма наступними особливостями:

- 1) дебіторська заборгованість є для клієнта формою безкоштовного використання залучених коштів постачальника (в рамках умов контракту) і платного товарного кредиту (за умов продажу товарів у кредит);
- 2) розмір дебіторської заборгованості, виражений у днях її обороту, впливає на тривалість фінансового циклу підприємства. Чим вище дебіторська заборгованість, тим більший обсяг грошових коштів (за інших рівних умов) треба залучати підприємству для поточного фінансування своєї господарської діяльності;
- 3) сума сформованої підприємством дебіторської заборгованості перебуває в прямій залежності від обсягу господарської діяльності підприємства, у першу чергу - від обсягу виробництва й реалізації продукції;
- 4) прогнозований розмір дебіторської заборгованості має лише оцінний характер.

Політика управління дебіторською заборгованістю складається з наступних етапів:

аналіз стану погашення дебіторської заборгованості в попередньому періоді й розрахунок коефіцієнтів інкасації;

формування принципів кредитної політики щодо основних покупців;

оцінка необхідної суми оборотного капіталу, інвестованого в дебіторську заборгованість;

формування умов надання товарного кредиту;

визначення стандартів оцінки покупців і диференціація умов надання товарного кредиту;

інкасація дебіторської заборгованості;

використання сучасних форм рефінансування простроченої дебіторської заборгованості.

бізнесу
найтиповішою
схемою
стягнення
дебіторської
заборгованості
є факторинг,
які сприяють
значному
розширенню
бізнесу і
збільшення
його оборотів.

Схема факторингу досить проста і включає наступні етапи:

1. На умовах відстрочення платежу відбувається відвантаження продукції або надання послуг.
2. Організація-продавець укладає договір на обслуговування з факторингової компанією або банком і повідомляє про це свого контрагента за угодою (покупця), повідомляючи йому реквізити для подальшої оплати заборгованості.
3. Продавець надає в факторингову компанію або банк первинні документи, що підтверджують відвантаження продукції або надання послуг.
4. Фактор - організація виплачує постачальнику обумовлений відсоток від вартості відвантаженої продукції або наданих послуг.
5. Покупець оплачує товар або послуги, перераховуючи кошти на рахунок фактор-організації
6. Після остаточного погашення покупцем свого обов'язку, факторингова компанія чи банк перераховує залишок коштів на рахунок продавця, утримуючи при цьому собі комісію.

4.3. Управління грошовими коштами

Шляхами досягнення оптимізації грошових потоків підприємства на основі реалізації заходів зі зниження їх дефіцитності у малому бізнес є:

збільшення величини цінових знижок при готівкових розрахунках з покупцями продукції;

забезпечення часткової або повної передоплати на продукцію, що має підвищений попит;

скорочення строків надання товарного кредиту покупцям;

прискорення інкасації дебіторської заборгованості;

використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості;

заміна довгострокових кредитів на лізинг.

Порядок розрахунку планових показників оборотних активів

Показник	Методика розрахунку	Характеристика показника
Планова норма виробничих запасів на складі (ПНВЗ)	В мат. – витрати сировини та матеріалів за період, тис. грн. Т- кількість днів періоду, дні t – тривалість обороту виробничих запасів, дні	Оптимальний розмір запасів на складі, враховуючи поточні потреби виробництва та ризик затримки поставок у дорозі
Плановий розмір незавершеного виробництва (ПНВ)	де ВСМ – витрати сировини та матеріалів, тис. грн. ВОП – витрати на оплату праці, тис. грн. Т – кількість днів періоду, дні t2 – тривалість технологічного етапу, дні	Оптимальний розмір незавершеного виробництва, враховуючи ступінь впливу тривалості окремих етапів виробничого циклу та обсяги виробництва
Оптимальний запас готової продукції на складі (ОЗГП)	$\text{ОЗГП} = \frac{\text{ЧД}}{\text{Т}} \times \text{t3},$ де ЧД – чистий дохід від реалізації готової продукції за період, тис. грн. Т - кількість днів періоду (рік), дні t3– тривалість обороту готової продукції, дні.	Оптимальний запас готової продукції, яка має бути на складі для забезпечення безперебійної поставки продукції покупцям

Допустимий залишок дебіторської заборгованості (ДЗДЗ)	$ДЗДЗ = \frac{ЧД}{Т} \times t4$ де ЧД – чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн; Т – кількість днів в періоді (рік), дні; t4 – тривалість обороту дебіторської заборгованості, дні	Оптимальний залишок дебіторської заборгованості, що враховує заплановані обсяги реалізації продукції, включаючи ту, що буде реалізована з відстрочкою платежу та термін, на який вона буде здійснена
Необхідна сума грошових коштів в обігу	$ПГ = \frac{Сп - А}{K},$ де $ПГ$ – потреба в грошових коштах; $Сп$ – повна собівартість вироблюваної продукції; А – сума нарахованої амортизації; Т5 – кількість оборотів оборотних коштів.	Сума грошових коштів, необхідна для ефективного ведення справи

Отже, в загальному управління оборотним капіталом являє собою одну з найважливіших складових фінансового менеджменту діяльності малого бізнесу, тому що оборотні активи мають значну питому вагу в загальній валюті балансу.

Дякую
за
увагу !!!